

2. 4. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost členů volených orgánů obchodní společnosti po rekonstrukci - změna k lepšímu?

S účinností zákona č. [89/2012](#) Sb., nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), a zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“), došlo k nezanedbatelné změně v úpravě odpovědnosti členů volených orgánů obchodní korporace (tj. typicky členů statutárního orgánu a kontrolního orgánu, je-li zřízen) za řádný výkon funkce. V tomto příspěvku poukážeme na některé praktické otázky související s odpovědností člena orgánu korporace po rekonstrukci, se zaměřením na obchodní společnosti.

Základ nové úpravy odpovědnosti člena voleného orgánu korporace nalezneme v § 159 odst. 1 NOZ, který stanoví, že člen orgánu je povinen vykonávat svou funkci s nezbytnou loajalitou, jakož i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Tato dvě základní kritéria (informovanost/pečlivost na straně jedné a loajalita na straně druhé) musí být naplněna v každém rozhodnutí či jednání člena orgánu korporace v rámci výkonu funkce, má-li tento dostát povinnosti péče řádného hospodáře.

Pravidlo podnikatelského úsudku

ZOK nově výslovně stanoví, kdy jedná člen orgánu pečlivě a s potřebnými znalostmi. Je tomu tak v situaci, kdy mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu korporace (tzv. pravidlo podnikatelského úsudku). Za těchto okolností (a za podmínky, že současně jednal loajálně) nebude člen orgánu odpovědný za škodu, která korporaci v důsledku jeho rozhodnutí vznikne. Výslovnou formulaci tohoto pravidla v ZOK lze hodnotit pozitivně, neboť akcentuje fakt, že i rozhodování statutárního či kontrolního orgánu je spojeno s určitou mírou podnikatelského rizika, a že člen orgánu není odpovědný za výsledek, nýbrž za obhajitelnost rozhodnutí, které k takovému výsledku vedlo.

Z pravidla podnikatelského úsudku, i vzhledem k jeho aplikaci v zahraničí, dovozujeme, že členové kolektivního orgánu (jakým je například představenstvo akciové společnosti) by měli navzájem spolupracovat a poskytovat si kompletní informace o činnosti společnosti či například o probíhající transakci. Právě oni totiž nesou důkazní břemeno a musí v případném sporu prokázat, že při podnikatelském rozhodování jednali informovaně.

Pokud tedy bude například člen představenstva akciové společnosti vyjednávat s bankou o poskytnutí syndikovaného úvěru, musí případné podklady poskytnout i ostatním členům představenstva, aby se s nimi mohli v dostatečné době před hlasováním o schválení smlouvy seznámit. V úvahu přichází využití nového institutu rozdělení působnosti členů kolektivního orgánu dle § 156 odst. 2 NOZ. Tento institut umožňuje kolektivnímu orgánu určit obor působnosti svých jednotlivých členů. O záležitostech svěřených do působnosti konkrétního člena pak nerozhoduje kolektivní orgán ve sboru, ale pouze sám odpovědný člen. Ani to však ostatní členy orgánu, kteří nejsou zařazeni do vymezeného oboru působnosti, nezbavuje povinnosti dohledu nad správou záležitostí korporace. Je tedy otázkou, zda a do jaké míry vůbec rozdělení působnosti omezuje odpovědnost členů kolektivního orgánu za rozhodnutí nespádající do jejich oboru. Odpověď zřejmě

přinese až rozhodovací praxe soudů.

Jak jsme již upozornili výše, členové orgánu nesou (jako doposud) důkazní břemeno a budou muset v každém sporném případě prokázat, že jednali v zájmu korporace (ledaže soud využije nového institutu § 52 odst. 2 ZOK a člena orgánu důkazního břemene zproští v situaci, kdy to po něm „nelze spravedlivě požadovat“). Požadavkům na prokazatelnost okolností a podkladů činěného rozhodnutí by nicméně členové orgánu měli ve své činnosti věnovat náležitou pozornost.

Lze jen doporučit řádně vést a archivovat podrobné zápisy o jednáních příslušného orgánu obchodní korporace. V každém zápisu by mělo být uvedeno nejen to, jaká rozhodnutí orgán přijal, ale také na základě jakých podkladů a informací, tedy, zda měli členové orgánu k dispozici například návrh posuzované smlouvy, finanční analýzu, analýzu rizik apod., a jaký si z těchto dokumentů učinili úsudek vzhledem k zájmu korporace. Samozřejmostí je i archivace podkladů pro rozhodnutí. Takové zápisy a podklady mohou v budoucnu při případném sporu sloužit jako hlavní důkazní prostředek, kterým bude příslušný orgán, resp. jeho člen prokazovat splnění svých povinností při rozhodování.

Loajalita jako absolutní povinnost členů voleného orgánu

Pravidlo podnikatelského úsudku se neuplatní, resp. jeho dodržení nezbaví člena orgánu odpovědnosti, pokud současně nejednal s potřebnou loajalitou. Členové orgánu tedy před samotným prokazováním správnosti podnikatelského úsudku musí unést důkazní břemeno ohledně loajálního jednání vůči korporaci. O neloajální jednání půjde například v případě, kdy jednatel společnosti sám využije obchodní příležitost, o které se dozví v rámci své činnosti, aniž by to umožnil společnosti, ve které působí.

S institutem loajality souvisí i nová pravidla střetu zájmů (§ 54 a násl. ZOK), která mají bránit zvýhodňování člena orgánu na úkor korporace. Při, byť i hrozícím, střetu zájmů, je člen voleného orgánu povinen o této skutečnosti informovat ostatní členy příslušného orgánu a kontrolní orgán, typicky dozorčí radu (není-li kontrolní orgán ustanoven, pak nejvyšší orgán, typicky valnou hromadu). Obdobnou informační povinnost má člen orgánu i v případě záměru uzavřít s korporací jakoukoli smlouvu mimo rámec běžného obchodního styku. Uvedená pravidla jsou rozšířena i na možný střet zájmů korporace a osob členovi orgánu blízkých, či jím ovlivněných nebo ovládaných. Uvedená úprava tak má široký praktický dopad – použije se například i v případě, kdy má člen představenstva společnosti zájem zaměstnat ve společnosti svoji manželku. Na základě sdělených informací je nejvyšší orgán korporace (tj. zpravidla valná hromada) oprávněn pozastavit členovi orgánu na nezbytnou dobu výkon funkce, popřípadě zakázat uzavření kontroverzní smlouvy. I pokud se tak nestane, je člen orgánu nadále povinen jednat v zájmu obchodní korporace. Nesplnění informační povinnosti či nerespektování rozhodnutí valné hromady při střetu zájmů pochopitelně představuje pádný důkaz o porušení povinnosti loajality, a tím i péče řádného hospodáře.

Sankce za porušení péče řádného hospodáře

Obdobně jako v předchozí právní úpravě je člen orgánu, který porušil povinnost péče řádného hospodáře, povinen vydat obchodní korporaci prospěch získaný v souvislosti s porušujícím jednáním a nahradit jí případnou škodu. Ačkoliv nadále není možné odpovědnost člena orgánu předem jakkoli omezovat, je nově výslovně připuštěna možnost následně vypořádat újmu vzniklou korporaci porušením péče řádného hospodáře na základě smlouvy uzavřené mezi poškozenou korporací a odpovědným členem orgánu, a to se souhlasem nejvyššího orgánu (§ 53 odst. 3 ZOK). Momentálně se v odborné literatuře vede výkladový spor o to, zda lze takovou smlouvou náhradu újmy i zcela prominout. Kloníme se k názoru, že to v principu možné je, avšak s rizikem, že pokud by takové prominutí sankce bylo zcela neodůvodněné a pro korporaci zjevně nevýhodné, může snadno vzniknout začarovaný kruh, kdy na jedné straně zanikne odpovědnost člena orgánu, který byl

smlouvou „omilostněn“, na straně druhé však může vzniknout nová odpovědnost členovi statutárního orgánu, který takto nevýhodnou smlouvu za společnost uzavřel. Dodejme, že z § 159 odst. 3 NOZ dále v souladu s předchozí úpravou vyplývá, že je-li člen voleného orgánu v prodlení se splněním povinnosti nahradit korporaci škodu, kterou jí při výkonu své funkce způsobil, ručí za dluhy korporace v rozsahu, v jakém škodu nenahradil.

Odpovědnost člena voleného orgánu při insolvenční obchodní korporace

ZOK významně zpřísňuje odpovědnost statutárního orgánu ve vztahu k insolvenční korporaci. V případě, že je obchodní korporace v insolvenční, jsou členové (a to i bývalí členové) orgánu korporace povinni vydat prospěch, který v posledních dvou letech před právní mocí rozhodnutí o úpadku korporace získali z titulu výkonu funkce, pokud věděli (či měli a mohli vědět), že je obchodní korporace v hrozícím úpadku a neučinili pro odvrácení úpadku vše potřebné a rozumně předpokladatelné (§ 62 ZOK). Za stejných podmínek může soud na návrh insolvenčního správce dokonce rozhodnout, že takoví členové orgánu ručí za splnění jakýchkoli povinností obchodní korporace (§ 68 ZOK). Pravidlo podnikatelského úsudku se v těchto případech nepoužije.

Závěrem

Novelizace soukromého práva přinese významné změny v posuzování odpovědnosti členů volených orgánů společností a některé zcela nové instituty. Na jedné straně přesněji definuje limity povinnosti péče řádného hospodáře, akcentuje odpovědnost za informovanost a obhajitelnost rozhodnutí (oproti odpovědnosti za výsledek) a přináší nové instituty umožňující zmírnění tvrdosti přísné úpravy odpovědnosti v odůvodněných případech (možnost zbavení důkazního břemene soudem, možnost smluvního řešení sankce), což je pro členy volených orgánů změna k lepšímu. Na straně druhé však nová úprava významně rozšiřuje odpovědnost členů orgánů nezvykle přísnými sankcemi v případě insolvence. Členové volených orgánů by tyto změny měli důrazně reflektovat a přijmout odpovídající opatření týkající se vzájemné kooperace, informovanosti, uchování podkladů svých rozhodnutí či střetu zájmů.

JUDr. Tadeáš Petr,
advokát

JUDr. Ing. Jan Zrzavecký, Ph.D.,
advokát a společník

[HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Revoluční 3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 227 629 700

Fax: +420 221 803 384

e-mail: info@hajekzrzavecky.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)